

УДК 385.81

Германа-польская вайна

Акулаў І. М.

Навуковы кіраўнік Савік С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт

Уводзіны. На працягу двух дзён пасля нямецкага ўварвання 1 верасня 1939 г. Францыя і Вялікабрытанія выканалі свае абавязацельствы перад Польшчай і абвясцілі вайну Германіі. Мусаліні, які не быў гатовы да вайны, пакуль здавольваўся роляй гледача. Сталін, падпісаўшы з Гітлерам дагавор аб ненападзе, чакаў зручнага моманту, каб абумоўленую ў ім для СССР ўсходнюю частку Польшчы, але для гэтага яму трэба было, каб немцы знішчылі як мага больш польскіх жаўнераў. Злучаныя Штаты пакуль праводзілі палітыку ізаляцыянізму, захоўваючы нейтралітэт. У адрозненне ад 1914 года, Гітлеру зараз не даводзілася баяцца ўдару рускіх. Тым не менш ён разумеў, што павінен як мага хутчэй разрабіцца з Польшчай, каб затым быць у стане нанесці сакрушальны ўдар па брытана-французскім войскам на захадзе. Менавіта таму яшчэ ў сярэдзіне трыццатых гадоў у Германіі быў распрацаваны план «бліцкрыгу», г. зн. маланкавай вайны [1, с. 24].

Асноўная частка. Канцэпцыя такой вайны засноўвалася на ідэі штурмавых атрадаў – тактыцы, якая ў канцы 1917 – пачатку 1918 года прынесла Германіі поспех і дапамагла выйсці з тупіка акупнай вайны. Акрамя таго, немцы ўлічылі ўдалыя дзеянні французскіх і брытанскіх танкавых злучэнняў. Немцы стварылі хуткаходныя танкі, якія павінны былі ўзначальваць наступ. Германскія стратэгі таксама па вартасці ацанілі эфектыўнасць сумесных дзеянняў авіяцыі з наземнымі войскамі. Для гэтай

мэты быў створаны пікіруючага бамбавік «Юнкерс-87». Гэтыя самалёты ўсё часцей выкарыстоўваліся ў якасці авіяцыйнай падтрымкі танкаў. На аснове спалучэння такіх кампанентаў немцы планавалі весці вайну ў нябачана хуткім тэмпе, наносячы праціўніку імклівыя ўдары, прарываючы яго абарону, імкнуцца далёка ўглыб, раздзяліць групоўкі праціўніка і ствараючы «катлы», якія потым павінна была ліквідаваць пяхота, наступная следам за танкавымі дывізіямі.

Польская армія, не саступаючы германскай ў колькасці, была абсталявана параўнальна малым колькасцю танкаў і самалётаў, ды і тыя былі састарэлых узораў. Расчлянненне немцамі Чэхаславакіі павялічыла працягласць польскай мяжы, якая апынулася пад пагрозай. Неабходнасць абароны яе новых участкаў прывяла да моцнага рассредоточенню сіл. Палякі спадзяваліся на стойкасць і адвагу сваіх салдат, а таксама на тое, што Вялікабрытанія і Францыя не замарудзяць нанесці ўдар па Германіі з захаду. Неўзабаве машына бліцкрыгу зарабіла на поўных абаротах, і германскія войскі апынуліся ў глыбіні Польшчы. Нямецкая авіяцыя нанесла ўдары па аэрадромах, вузлах сувязі, мастах, рэзервовым злучэнням. Нямецкія танкі хутка прарвалі польскую абарону, стварыўшы «катлы», што прывяло да вялікіх страт забітымі і ўзятымі ў палон. Аднак палякі адчайна супраціўляліся. Не раз іх кавалерыя ішла на танкі праціўніка. І ўсё-такі немцы ўжо праз некалькі дзён падышлі да сталіцы Польшчы Варшаве.

Надзеі палякаў на тое, што заходнія саюзнікі адцягнуць на сябе праціўніка, хутка пагасьлі. На нямецка-французскай мяжы пачалася так званая «дзіўная вайна». Праўда, французы распачалі наступ з абмежаванымі мэтамі ў Саары, але іх войскі прасунуліся толькі настолькі, наколькі маглі быць прыкрытыя гарматамі «лініі Мажыно». Яны і не думалі аб штурме германскіх умацаванняў так званай «заходняй сцяны».

Брытанскія ж войскі толькі-толькі пачалі высаджвацца ў Францыі і былі зусім не гатовыя да наступальных дзеянняў. Тым не менш палякі былі поўныя рашучасці стаяць ля сцен Варшавы да канца і адкінулі прапанову немцаў здаць горад. Тады на польскую сталіцу абрынулася ўся моц люфтвафэ, як бы пацвярджаючы асцярогі наконт таго, што сучасная вайна – гэта перш за ўсё масіраваныя бамбёжкі гарадоў. Але і тут палякі не завагаліся.

Апошнія надзеі палякаў былі растаптаны 17 верасня 1939, калі Чырвоная Армія ўвайшла ў Польшчу з усходу. Праз Два дні яна сустрэлася з нямецкімі часткамі ў Брэсце, дзе ў сакавіку 1918 года Расія і Германія падпісалі ганебны для камуністычнага Саўнаркама Брэсцкі мір [2, с. 34].

Польскі ўрад эміграваў у Румынію, дзе пад ціскам Сталіна было інтэрнавана. Аднак баі працягваліся. Варшава пала толькі 27 верасня, ды і то пасля таго, як авіяцыя грунтоўна разбамбіла горад. Рэшткі польскай арміі адступілі ў Венгрыю і Румынію, а затым пасля доўгіх прыгод перабраліся ў Францыю, дзе з іх была створана Свабодная польская армія. У Парыжы было таксама заснавана польскі ўрад у выгнанні на чале з генералам Уладзіславам Сікорскім.

Высновы. Толькі 5 кастрычніка 1939 апошнія польскія групоўкі спынілі супраціў, і дваццацігадовай незалежнасці Польшчы прыйшоў канец. Цяпер немцы засяродзіліся на пераследзе габрэяў з дапамогай падраздзяленняў СС. Савецкае ж кіраўніцтва, зноў адваяваў сабе ўсходнюю Польшчу, пачатак знішчэнне польскай інтэлігенцыі, каб выключыць магчымасць адраджэння і варожай па адносінах да СССР незалежнай Польшчы. Арыштаваных або адпраўлялі ў Сібір, або расстрэльвалі, як гэта адбылося ў сумна знакамітым Катынскім лесе (Смаленская вобласць), дзе ўвесну 1940 года было знішчана па больш за чатыры тысячы польскіх афіцэраў. Немцы выявілі месца масавых

пахаванняў тры гады праз і запрасілі нейтральных экспертаў для правядзення медыцынскай экспертызы, перш чым перапахаваць астанкі. Тым не менш Савецкі Саюз упарта працягваў вінаваціць немцаў у здзяйсненні гэтага злачынства і прызнаў сваю віну толькі пяцьдзсят гадоў праз. Катынскі расстрэл быў не адзіным. Польскія вайскоўцы і інтэлігенты расстрэльваліся таксама ў Асташкоўскім (Калінінская вобласць), Старабельскім (Варашилаўградская вобласць) і іншых лагерах НКУС, так што агульная колькасць ахвяр склала каля 22 тысяч [3, с. 71].

Літаратура

1. Пераслегін, С. Б. Другая сусветная. Вайна паміж рэальнасцю / С. Б. Пераслегін. – 1976. – 236 с.
2. Лучак, Ч. Гісторыя Польшчы 1939-1945. Хроніка падзей / Ч. Лучак. – 450 с.
3. Усоўскі, А. В. Прададзеная Польшча: вытокі вераснёвай катастрофы / А. В. Усоўскі. – 2010. – 327 с.